

VYBRANÉ VÝSLEDKY ZE SOCIOLOGICKÉHO ŠETŘENÍ STUDENTŮ VEŘEJNÝCH A SOUKROMÝCH VYSOKÝCH ŠKOL ROKU 2005 V ČESKÉ REPUBLICE

Lenka Menclová, Jarmila Baštová

ÚVOD

V Aule číslo 1 z roku 2006 byla uveřejněna vybraná srovnání ze sociologických výzkumů studentů vysokých škol v České republice z let 1992, 1995, 1998, 2001 a 2005. V této studii jsou uvedeny některé další nejzajímavější výsledky z posledně jmenovaného dotazníkového šetření, které uskutečnilo Centrum pro studium vysokého školství (CSVŠ) v letech 2003–2005 v rámci projektu výzkumu a vývoje Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) řešeného jako součást „Výzkumu pro státní správu“. Jak název projektu „Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR – V. rozšířený o problematiku rovného přístupu žen k vysokoškolskému studiu a jejich pozdějšího uplatnění ve výzkumné práci a v akademických funkcích na vysokých školách“ napovídá, jednalo se již o páté pokračování sociologického dotazníkového šetření studentů bakalářských a magisterských studijních programů na veřejných, a nově také na soukromých vysokých školách v České republice. Zařazení studentů soukromých vysokých škol nebyla jediná „novinka“ projektu, byli sem také poprvé zařazeni studenti doktorských studijních programů.

Hlavním cílem projektu bylo získat od studentů co nejobsáhlejší informace o jejich sociálně-ekonomické situaci, o názorech na motivaci ke studiu, hodnocení kvality výuky i výkonu vysokoškolských pedagogů včetně posouzení administrativního informačního servisu na vysokých školách i o představách o budoucím uplatnění absolventů na trhu práce.

1. Metodika výzkumu

Jak již bylo zmíněno, výzkum zahrnul studenty bakalářských, magisterských i doktorských studijních programů veřejných (VVŠ) a soukromých vysokých škol (SVŠ). Dotazník pro studenty bakalářských a magister-

ských studijních programů byl konstruován s ohledem na možnost komparace s předcházejícími etapami, byl zpřesněn a obsahově rozšířen s ohledem na další možnosti vzdělávací nabídky. Byly do něho nově zařazeny otázky týkající se posluchačů soukromých vysokých škol a genderové problematiky na vysokých školách. Pro studenty doktorských studijních programů byl dotazník upraven tak, aby podchytil specifika tohoto studia. Získané výsledky byly proto také zpracovány samostatně a nejsou součástí této studie.

Zkoumaným souborem sociologického šetření byli vysokoškolští studenti převážně 2. až 4. ročníků veřejných vysokých škol a 1. až 3. ročníků soukromých vysokých škol. Celkem bylo dotázáno 1500 studentů z 52 fakult 18 veřejných vysokých škol a 450 studentů 9 soukromých vysokých škol v procentuálním složení, které uvádí tabulka č. 1.

Terénní sběr dat provedla tak jako v předchozích letech firma Universitas. Získané výsledky byly zpracovány v Centru pro studium vysokého školství pomocí programu SPSS (Software package statistical solution).

Získané výsledky byly prezentovány v brožurce, kterou vydalo po ukončení projektu CSVŠ, s názvem Vysokoškolský student v České republice roku 2005 převážně pomocí grafů (procentuálně), popř. pomocí tabulek rovněž s procentuálními vyjádřeními zjištěných skutečností. V příloze byla potom pro upřesnění uvedena ke každému grafu příslušná tabulka.

2. Vybrané charakteristiky zkoumaného souboru

Soubor studentů VVŠ byl vybrán tak, aby splňoval podmínky reprezentativnosti z hlediska faktoru oborového zaměření studia a faktoru lokalita. Jako

Tabulka č. 1
Vysoká škola (v %)

Veřejné vysoké školy		Soukromé vysoké školy	
UK v Praze	17,8	VŠ J. A. Komenského, s.r.o.	20,2
MU v Brně	8,7	VŠ obchodní v Praze, o.p.s.	18,0
UP v Olomouci	6,7	VŠ mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.	11,3
JU v Českých Budějovicích	5,1	VŠ hotelová v Praze 8, s.r.o.	10,4
ZČU v Plzni	6,3	VŠ finanční a správní, o.p.s.	12,0
UJEP v Ústí nad Labem	4,1	VŠ Karlovy Vary, o.p.s.	9,6
OU v Ostravě	2,7	Pražská VŠ psychosociálních studií, s.r.o.	7,6
SU v Opavě	2,0	VŠ evropských a regionálních studií, o.p.s.	6,4
VŠE v Praze	7,9	Škoda Auto, a.s. VŠ	4,4
ČVUT v Praze	11,3		
VUT v Brně	6,7		
Univerzita Pardubice	4,7		
VŠB-TU Ostrava	6,0		
TU v Liberci	3,5		
ČZU v Praze	1,3		
MZLU v Brně	2,0		
VFU Brno	1,3		
UTB ve Zlíně	2,0		
Celkem	100,0	Celkem	100,0

pomocné kritérium bylo dále respektováno pohlaví dotazovaného. Oporou výběru byly údaje ze Statistické ročenky z roku 2003. Pro koncipování výběrového souboru byly fakulty rozděleny do skupin podle tzv. Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV). Takto byli i studenti příslušného oborového zaměření dotazováni v terénu.

2.1 Oborové zaměření

Ve vzorku posluchačů vysokých škol nebyli zahrnuti studenti uměleckých fakult, neboť jejich kontaktování v terénu je poměrně obtížné, a státních vysokých škol (nebyli dotázáni ani v předchozích výzkumech v letech 1992, 1995, 1998 a 2002).

Tabulka č. 2
Skupiny fakult podle oborového zaměření (v %)

Veřejné vysoké školy		Soukromé vysoké školy	
Technické vědy a nauky	32,3	Ekonomie, ekonomika a administrativa	44,9
Ekonomie, ekonomika a administrativa	17,6	Společenské vědy, nauky a služby	34,2
Pedagogika, učitelství a sociální péče	14,7	Právo, právní a veřejnosprávní činnost	20,9
Společenské vědy, nauky a služby	13,9		
Zdravotnictví, lékařství a farm. vědy	9,1		
Právo, právní a veřejnosprávní činnost	5,1		
Přírodní vědy a nauky	4,0		
Zeměděl.-lesnické a veterinární vědy a nauky	3,3		
Celkem	100,0	Celkem	100,0

2.2 Lokalita

Tabulka č. 3

Zastoupení lokalit zkoumaných fakult (v %)

Veřejné vysoké školy		Soukromé vysoké školy	
Praha	38,4	Praha	67,6
Brno	18,6	Most	12,0
Ostrava	8,7	Karlovy Vary	9,6
Olomouc	6,6	České Budějovice	6,4
Plzeň	6,4	Mladá Boleslav	4,4
České Budějovice	5,0		
Pardubice	4,7		
Ústí nad Labem	4,1		
Liberec	3,5		
Zlín	2,0		
Karviná	2,0		
Celkem	100,0	Celkem	100,0

Zkoumaný soubor VVŠ procentuálně odpovídal svým rozložením zastoupení lokalit jednotlivých vysokých škol v ČR.¹⁾

2.3 Pohlaví

V souboru byla u VVŠ mírná převaha žen (54,1 % z celkového počtu) nad muži (45,9 %). Faktor pohlaví byl při výběru studentů pouze pomocným kritériem, nicméně vzhledem k tomu, že jedním z nových témat, která výzkum také řešil, byl rovný přístup mužů a žen ke vzdělání a vědě a výzkumu, bylo nepatrně vyšší zastoupení žen v souboru přišle vítaným prvkem.

U SVŠ, vzhledem k tomu, že se jednalo o pilotní projekt, se zcela nepodařilo přiblížit ke skutečnému zastoupení mužů a žen v celku populace studentů v roce 2004, které bylo 55,2 % žen a 44,8 % mužů, a zkoumaný vzorek výrazně nadhodnotil ženy (73,1 %) nad muži (26,9 %).

Dalšími zjišťovanými charakteristikami byly: věk, rodinný stav, způsob bydlení, velikost trvalého

¹⁾ Podmínka reprezentativnosti byla zde splněna pouze u VVŠ, výzkum studentů SVŠ je pilotním výzkumem a faktor reprezentativnosti byl naplněn pouze z hlediska faktoru oborového zaměření.

bydliště, vzdělanostní zázemí a zaměstnání rodičů dotazovaných studentů.

3. Okolnosti volby studia a přijetí ke studiu

3.1 Motivace studentů pro vstup na vysokou školu

Studenty při volbě vysokoškolského studia ovlivňuje jistě celá řada faktorů. Proto byla posluchačům vysokých škol nabídnuta k posouzení řada okolností, které mohou mít po skončení střední školy či středního odborného učiliště (s maturitou) na mladé lidi při rozhodování o jejich další vzdělávací dráze podstatný vliv.

Na základě získaných výsledků bylo vytvořeno pořadí, které uvádí následující tabulka.

Ze získaných odpovědí lze vyslovit poměrně přesvědčivý závěr: mladí lidé v současné době vstupují na vysokou školu s vcelku jednoznačnou motivací získat možnost dobré profesionální kariéry a dobře placené zaměstnání. Jde o realistické a ryze pragmatické postoje. Doprovodnými znaky těchto faktorů, rovněž významnými, jsou získání vysokoškolského titulu a dobré postavení ve společnosti. Studenti považují tyto motivační faktory zřetelně za velmi důležité, o čemž svědčí převaha rozhodných odpovědí. Poměrně neradostné je zjištění, že počet respondentů, pro něž je prohloubení zájmu o konkrétní obor hlavním důvodem pro volbu vysoké školy, nedosáhl ani 20 % (studenti tento faktor považují pouze jako

		Veřejné VŠ	Soukromé VŠ
1.	Získat možnosti dobré profesionální kariéry	61,5	74,0
2.	Získat možnost dobře placeného zaměstnání	61,4	70,4
3.	Získat vysokoškolský titul	52,1	57,8
4.	Získat dobré postavení ve společnosti	43,1	57,1
5.	Rozvíjet svoji vzdělanost, znalosti a schopnosti	34,3	44,0
6.	Oddálit vstup do praxe, žít studentským životem	32,6	24,2
7.	Prohloubit zájem o konkrétní obor	17,8	18,9
8.	Pokračovat v rodinné tradici	7,1	2,9

doprovodný). Přestože mezi odpověďmi studentů veřejných a soukromých vysokých škol vidíme určité (a pochopitelné) rozdíly, pořadí faktorů podle jejich odpovědí je vzácně shodné. Vzhledem k tomu, že na soukromé vysoké školy se hlásí ve větší míře lidé z praxe, kteří potřebují vysokoškolské vzdělání ke kariéernímu či platovému postupu, jsou téměř tři čtvrtiny rozhodných odpovědí u prvních dvou kategorií naprosto pochopitelné.

Nepochybně zajímavé je i rozložení a odstupy procentuálních četností, které odhalují určité „úrovně“ důležitosti či významnosti jednotlivých motivačních faktorů (první a nejdůležitější úroveň – zaměstnání a kariéra, druhá úroveň – vysokoškolský titul a postavení ve společnosti, třetí rovina – rozvoj vzdělanosti a studentský život). Z tohoto pohledu je pozoruhodná těsná spjatost „získání VŠ titulu“ a „dobrého postavení ve společnosti“ u studentů SVŠ (vždy 57 %). Tyto motivační faktory jsou vnímány touto skupinou dotazovaných ze SVŠ téměř v symbióze a zřetelně na vyšším stupni důležitosti, než je tomu u studentů VVŠ.

Za zmínku stojí rozdíly v odpovědích studentů jednotlivých oborů. *Možnost získání dobře placeného zaměstnání a úspěšné profesionální kariéry* uvedlo svým „rozhodně ano“ jako nejdůležitější motivaci pro volbu vysokoškolského studia nejvíce respondentů právnických a ekonomických oborů. Je to pochopitelné, neboť se jedná o obory poměrně dobře placené, s možností dobrého kariéerního růstu.

Získání vysokoškolského titulu je relativně důležitým motivačním faktorem (opět odpovědi „rozhodně ano“) pro více než 60 % dotázaných studentů pedagogických, humanitních a zemědělských oborů, nejméně (46,5 %) jsou získáním titulu motivováni studenti právnických

oborů. Zajímavé je zjištění, že získání vysokoškolského titulu motivuje ke vstupu na vysokou školu nejvíce mladé lidi pocházející z nejmenších obcí (do 1000 obyvatel) a z Prahy.

3.2 Přejít ze střední na vysokou školu

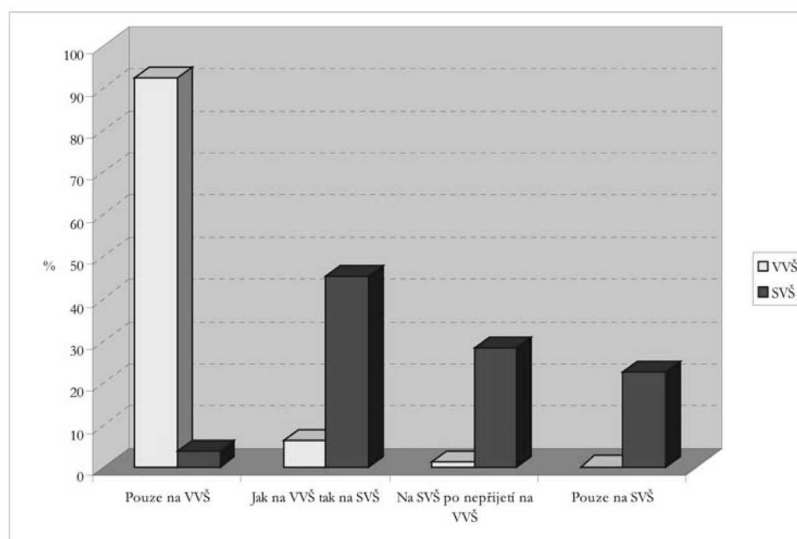
Zatímco na soukromé vysoké školy přichází nejvíce mladých lidí ze středních odborných škol s maturitou a teprve pak následují čtyřletá a víceletá gymnázia, na veřejných vysokých školách je nejvíce těch studentů, kteří maturovali na čtyřletých gymnáziích, na druhém místě jsou střední SOŠ s maturitou a shodně se soukromými vysokými školami na třetím místě jsou studenti, kteří ukončili víceleté gymnázium.

Většina studentů VVŠ (téměř 70 %) pokračuje ve studiu na škole vysoké bezprostředně po skončení střední školy. Komplikovanější přístup na vysokou školu měli studenti SVŠ, časovou prodlevu po ukončení střední školy mělo 50 %, a to převážně z důvodu jejich nepřijetí na veřejnou vysokou školu.

3.3 Volba vysoké školy

Počet uchazečů o studium na vysokých školách trvale stoupá. Graf svědčí o tom, že značná část studentů SVŠ (více než čtvrtina z nich) nejprve ani pravděpodobně neuvažovala o tomto typu vysoké školy a chtěla nastoupit na VVŠ. Avšak po neúspěchu při přijímacím řízení uchazeči dodatečně podali přihlášku na SVŠ (což lze i z důvodu pozdějších termínů konání přijímacího řízení na SVŠ než na VVŠ), kam byli přijati. Naopak většina přijatých studentů VVŠ chtěla studovat právě tuto vysokou školu (pouze 6 % z nich podávalo přihlášku na oba typy vysoké školy). Tomu odpovídá i další informace získaná z šetření – téměř 40 % studentů SVŠ

Graf č. 1
Příhláška na typ vysoké školy

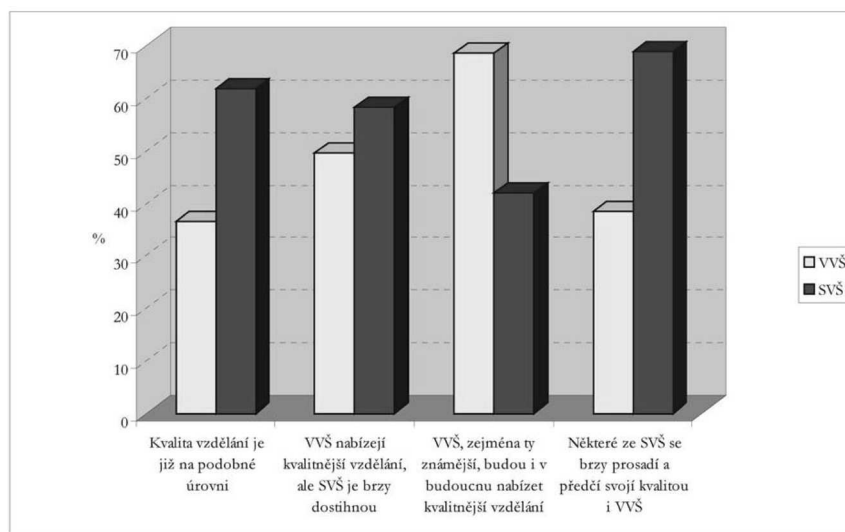

uvedlo, že volba tohoto typu vysoké školy byla pro ně náhradním, či dokonce nouzovým řešením.

Předchozí zjištění potvrzuje i odpověď na otázku o hlavním důvodu volby SVŠ, na niž odpovídali pouze studenti SVŠ. Více než 40 % respondentů odpovědělo, že na SVŠ nastoupilo až po nepřijetí na VVŠ. Tedy k té části uchazečů, jež podávala přihlášku pouze na VVŠ, přibyli ještě ti, kteří se hlásili na oba typy vysokých škol

a po nepřijetí na VVŠ zvolili SVŠ. Avšak také zajímavější nabídka studijních oborů je podle posluchačů častým důvodem pro volbu SVŠ (ve 38,2 % odpovědí). Proto nelze přehlédnout, že téměř čtvrtina všech dotázaných (22,7 %) ze SVŠ zvolila jako „první volbu“ soukromou vysokou školu – patrně právě pro aktuálnější a zajímavější skladbu studijních oborů. Z odpovědí rovněž vyplývá, že většina studentů SVŠ považuje obtížnost získání vysokoškolského vzdělání na obou typech

Graf č. 2
Názory na budoucí vývoj VVŠ a SVŠ v České republice z hlediska kvality nabízené výuky

vysokých škol za téměř rovnocennou. Pouze pro 6,5 % z nich byl důvodem volby SVŠ názor, že cesta k získání vysokoškolského vzdělání je zde snadnější.

3.4 Názory na budoucí vývoj veřejných a soukromých vysokých škol v ČR

Přes tyto výše uvedené spíše negativní skutečnosti týkající se především SVŠ, je potěšitelné další zjištění, které ukázalo, že větší část studentů určitého typu vysoké školy se přiklání na stranu tohoto typu školy, na kterém studuje. Například téměř 70 % studentů SVŠ uvedlo, že některé SVŠ se brzy prosadí a svojí kvalitou předčí i VVŠ. Nejvyrovnanější byli odpovědi studentů u možnosti, že přestože VVŠ nabízejí v současné době kvalitnější vzdělání, SVŠ je brzy dostihnou.

3.5 Hodnocení přijímacího řízení

Na závěr kapitoly týkající se přechodu ze střední na vysokou školu a okolností přijetí je třeba ještě stručně uvést, jak vlastně studenti zpětně a s určitým časovým odstupem (tedy již bez určitých emotivních reakcí) hodnotí absolvované přijímací řízení.

Na základě odpovědi studentů bylo vytvořeno pořadí od nejvyššího počtu souhlasných odpovědi (v kategorii „spíše ano“) směrem k nejnižšímu.

Zpětné hodnocení průběhu přijímacího řízení	Pořadí ²⁾	VVŠ %	SVŠ %
Bylo objektivně zhodnoceno	1.	82,2	76,0
Pro jeho zhodnocení nebylo důležité, zda jsem muž či žena	2.	65,0	47,6
Prověřilo schopnosti potřebné zejména pro studium oboru	3.	54,5	46,7
Vyžadovalo i speciální znalosti přesahující rámec středoškolské výuky	4.	42,0	28,4
Celkově bylo značně náročné	5.	38,9	14,2

Velká většina studentů považuje přijímací řízení za objektivně zhodnocené. Toto zjištění lze považovat za příznivé. Méně uspokojivé jsou odpovědi studentů týkající se dalších zkoumaných aspektů přijímacího řízení – především malá náročnost přijímacího řízení, často nevyžadujícího speciální znalosti přesahující učivo středních škol (toto platí zejména pro přijímací řízení na SVŠ). Poměrně překvapivé je zjištění, jak někteří studenti u přijímacích zkoušek pociťovali zvýhodnění či znevýhodnění podle pohlaví.

4. Hodnocení podmínek studia na vysokých školách v ČR

Jedním z hlavních záměrů výzkumného projektu bylo uskutečnit zjištění hodnocení podmínek studia na českých vysokých školách tak, jak se odráží ve výpovědích studentů. Byla tedy zjišťována data, která vypovídají o:

- spokojenosti s podmínkami studia,
- vybavenosti fakult,
- hodnocení výuky na fakultách,
- posuzování kvalit pedagogického sboru.

Nejzajímavější zjištění se týkala především hodnocení podmínek studia a výuky.

4.1 Spokojenost studentů s celkovými podmínkami studia na fakultách českých veřejných a soukromých vysokých škol

U posluchačů výrazně převládá spokojenost nad nespokojeností. Pouze asi 17 % dotázaných studentů VVŠ i SVŠ je s podmínkami na své fakultě zcela či spíše nespokojeno a má mnoho výhrad. Je vskutku pozoruhodné, že procentuální rozložení hodnotících názorů s celkovými podmínkami je u veřejných i soukromých vysokých škol prakticky shodné.

Zjišťovaná data dále podrobněji sledovala kvalitu přednášek, vytváření prostoru pro výuku cizím jazykům, pro diskusi, vybavení dostatkem skript a učebnicemi, prostorovým vybavením, lokalizací učeben a laboratoří, vstřícnost pracovníků studijních

²⁾ Pořadí je sestaveno podle odpovědi „spíše ano“ na určitý výrok a je stejné pro VVŠ i SVŠ.

oddělení a přístup učitelů ke studentům z hlediska jejich pohlaví.

Celkově se jeví, že studenti VVŠ hodnotili jednotlivé aspekty studia vyrovnaněji než studenti SVŠ – s výjimkou hodnocení jazykové přípravy zde vždy převažovali (okolo 2/3 dotázaných) ti, jejichž hodnocení bylo kladné či spíše kladné.

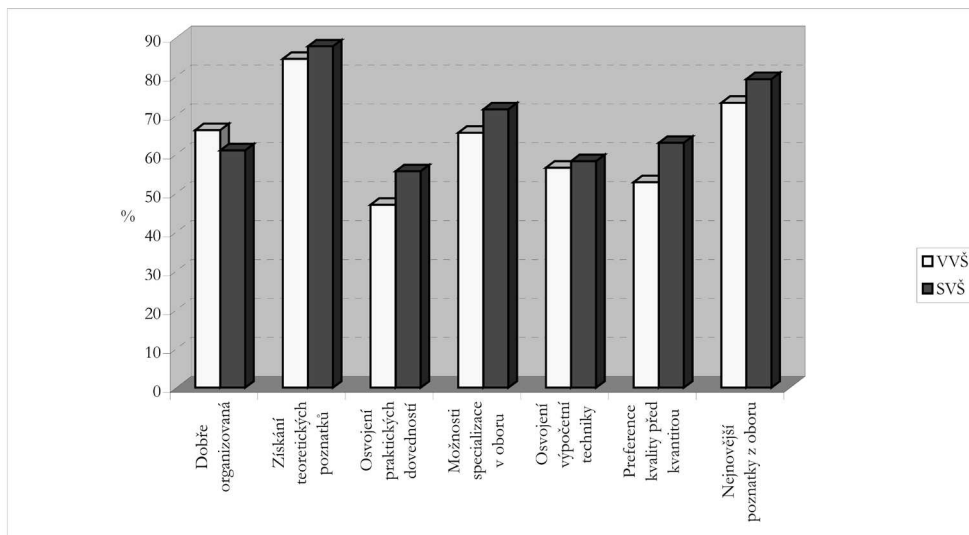
Převaha negativních názorů na možnost dalšího rozvoje jazykových schopností je u studentů VVŠ již tradičním zjištěním a zdá se, že se v tomto ohledu na VVŠ situace nezlepšuje. Pro oba typy vysokých škol je nezbytné říci, že vysoké školy nemohou suplovat vyu-

striktněji dodržovat své studijní zaměření a nemohou si většinou individualizovat svůj studijní plán a výběr přednášek. Překvapující je, že studenti SVŠ jsou ve stejné míře jako studenti VVŠ nespokojeni s prohlubováním jazykových znalostí (přes 60 %) a přibližně polovina je spokojena, resp. nespokojena s nabídkou skript a učební literatury.

4.2 Hodnocení výuky na vysokých školách v ČR

Dotaz na hodnocení výuky zahrnoval zjištění, týkající se nejen organizace výuky, ale především získávání širokých teoretických poznatků v oboru, praktických dovedností a specializace.

Graf č. 3
Hodnocení výuky na fakultě

ku cizích jazyků (ta zůstává na bedrech nižších vzdělávacích stupňů, popř. individuální výuce), mohou pouze prohlubovat a specializovat již nabyté jazykové znalosti. Toto však zřejmě vysoké škole v odpovídající kvalitě nenabízejí ani nezajišťují.

Hodnocení podmínek studia u studentů SVŠ není tak monolitní a v některých ohledech i zajímavě překvapující. Data totiž naznačují, že prostředí na SVŠ je v některých ohledech liberálnější než na VVŠ (zajímavost přednášek, prostor pro diskusi), také snáze zvládnutelné (příznivá lokalizace učeben pro studenty). Studenti SVŠ jsou však zároveň nuceni

Následující tabulka přehledně vyjadřuje pořadí od nejlépe hodnocených aspektů až po ty nejhůře hodnocené.

	VVŠ	SVŠ
Je dobře organizovaná, bez zbytečných časových prostožů	3.	5.
Umožňuje získání širokých teoretických poznatků v oboru	1.	1.
Nabízí osvojit si i praktické dovednosti důležité pro budoucí profesi	7.	7.
Poskytuje dobré možnosti specializace v oboru	4.	3.

Umožňuje osvojit si výpočetní techniku tak, jak to vyžaduje současná praxe v oboru	5.	6.
Preferuje kvalitu poznání před kvantitou poznatků	6.	4.
Obsahuje i nejnovější poznatky z oboru, použitelné v praxi	2.	2.

Z tohoto přehledu tedy můžeme vyvodit, že studenti na jedné straně oceňují, že získávají značné teoretické, i nejnovější poznatky, které později budou moci využít ve svém oboru, na druhé straně však pociťují, že se jim nedostává dostatečného osvojení si praktických dovedností. Je tedy otázkou, zdali toto kvantum teoretických poznatků není vnímáno studenty spíše negativně, už s ohledem na fakt, že se zdá, že studenti nejvýrazněji pociťují nedostatek praktických dovedností. Lze tedy pouze doufat, že toto není ono klasické „kvantum poznatků před jejich kvalitou“. Uvedená fakta, přetrvávající již z minulých etap výzkumu, svědčí o tom, že se stále ještě dle názoru studentů nepodařilo uspořádat výuku a sestavit pedagogické sbory tak, aby teorie i praxe byly v rovnováze.

5. Sociálně-ekonomické podmínky studia

Dalším a v této studii závěrečným tématem je ekonomická situace vysokoškolských studentů. Konkrétně byly zjišťovány následující údaje:

- I zdroje příjmů studentů a výše jejich podílu v celkové částce,
- I celková měsíční částka, s níž studenti v průběhu školního roku disponují,
- I výše nezbytných měsíčních výdajů spojených se studiem (ubytování, strava, doprava, učební pomůcky apod.),
- I vliv studia na vysoké škole na finanční situaci rodin studentů.

5.1 Zdroje příjmů studentů a jejich výše

Jedním z hlavních zdrojů příjmů studentů českých vysokých škol zůstávají dlouhodobě rodiče. Na studium jim přispívají měsíční částkou průměrně³⁾ asi 3120 Kč (VVŠ), resp. 3680 Kč (SVŠ). Výše příspěvku

od rodičů je pochopitelně ovlivněna řadou faktorů, z nichž jako nejvýznamnější se na základě výsledků ukázal způsob bydlení studentů. Nejvyšší částky dostávají od rodičů ti, kteří bydlí na kolejích, naopak nejméně přispívají rodiče studentům, kteří bydlí doma. Přestože téměř u tří čtvrtin respondentů VVŠ i SVŠ je jejich vysokoškolské studium pro rodinu únosné nebo bez komplikací, zvláště pro hůře ekonomicky situované rodiny se jeví jako značná finanční zátěž.

Studenti se proto nemohou spoléhat (a výsledky to potvrdily) pouze na příjmy od rodičů, ale snaží se finančně zabezpečit také vlastním přičiněním, především příležitostnou prací. Podle výsledků téměř každý student si v průběhu studia určitým způsobem přivydělává, nejčastěji formou různých brigád (především o prázdninách) či příležitostnou prací, nebo pravidelně (na kratší pracovní úvazek) či dokonce ve stálém zaměstnání. Měsíční částka, kterou tímto způsobem studenti získávají, není vzhledem k celkové potřebné sumě na vysokoškolské studium zanedbatelná – je to v průměru přibližně až 3000 Kč (u studentů soukromých vysokých škol dokonce 4700 Kč).

Dalo by se tedy říci, že studenti českých vysokých škol mají při svém studiu dva hlavní zdroje svých příjmů: rodiče a vlastní výdělek. Ostatní zdroje, kterými jsou dávky sociální podpory či prospěchové stipendium, se jeví ve srovnání s těmito dvěma jako zanedbatelné.

5.2 Výše výdajů studentů vysokých škol

A kolik studenty českých vysokých škol měsíčně stojí jejich studium? V dotazníku bylo studentům předloženo několik typů výdajů spojených se studiem a studenti měli u každého z nich uvést, kolik se domnívají, že na něj měsíčně vydávají. Nejvyšší výdaje pochopitelně uvedli studenti soukromých vysokých škol na placení školného – průměrně asi 4300 Kč. Shodně studenti veřejných i soukromých vysokých škol určili na druhém místě co do výše vydávané částky výdaje na ubytování (pochopitelně se zde vyskytly značné diference v závislosti na způsobu bydlení)

³⁾ Zde je třeba upozornit, že všechny uváděné částky jsou průměrem všech uvedených částek, mohlo zde tedy dojít (a pravděpodobně také došlo) k určitému zkreslení vlivem některých extrémních hodnot.

ČLÁNKY

- v průměru to je asi 1360 Kč u studentů VVŠ a 1490 Kč u studentů SVŠ, potom na stravu (1070 Kč VVŠ, 1300 SVŠ), na dopravu (shodně asi 680 Kč) a na posledním místě uvedli výdaje na učební pomůcky (360 Kč VVŠ, 420 Kč SVŠ). Skutečnost, že výdaje na učebnice a další pomůcky nejsou pro studenty českých vysokých škol nijak vysoké, je velice potěšující. Po sečtení všech výdajů, které studenti českých vysokých škol vydávají měsíčně v průběhu studia, tedy bylo dosaženo průměrné částky asi 3320 Kč u studentů veřejných vysokých škol a 8090 Kč u studentů soukromých vysokých škol (zde je ovšem započítáno již zmiňované školné).

6. Závěr

Vzhledem k závažnosti a trvalé aktuálnosti studentské problematiky je zřejmé, že sociální, studijní a ekonomické podmínky vysokoškolských studentů by měly

být periodicky sledovány i v příštích letech. Proto je v Centru pro studium vysokého školství budován tzv. Studentpanel (www.studentpanel.cz), prostřednictvím kterého by mělo být umožněno dlouhodobě a pravidelně sledovat studentskou populaci. V souladu s tímto záměrem se Centrum pro studium vysokého školství také připojilo v letošním roce k mezinárodnímu výzkumnému projektu EUROSTUDENT, který realizuje tento úkol na mezinárodní úrovni a vytváří rozsáhlou databázi spolu s komparativními přehledy z jednotlivých států.

Literatura:

Menclová, L, Baštová, J.: *Vysokoškolský student v České republice roku 2005*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Centrum pro studium vysokého školství, 2005. ISBN 80-86302-35-0.

